

ISSN 0027-8084

УДК 808.61./62

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

НАШ ЈЕЗИК

L/2

БЕОГРАД
2019

НАШ ЈЕЗИК

ИЗДАЈЕ

ЛИНГВИСТИЧКО ДРУШТВО у БЕОГРАДУ

УРЕЂУЈЕ

БОДИСЛАВ ПЕТРОВИЋ

Година I Свеска I

БЕОГРАД

1932

НАШ ЈЕЗИК

L CB. 2

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР

др Рајна ДРАГИЋЕВИЋ, др Јелена ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ,
др Весна ЛОМПАР, др Драгана МРШЕВИЋ РАДОВИЋ,
др Марина НИКОЛИЋ, др Мирослав НИКОЛИЋ,
др Борђе ОТАШЕВИЋ, др Милица РАДОВИЋ ТЕШИЋ,
др Стана РИСТИЋ, др Марина СПАСОЈЕВИЋ,
др Срето ТАНАСИЋ

Уредник
др СРЕТО ТАНАСИЋ

Секретар
др Марина Спасојевић

Ову свеску *Нашег језика* приредиле су
др Марина Николић и др Марина Спасојевић.

Рецензенти
др Марина Николић, др Владан Јовановић,
др Марина Спасојевић, др Срето Танасић

Према мишљењу Министарства за науку, технологију и развој Републике Србије
бр. 413-00-1715/2001-01 ова публикација је од посебног интереса за науку.

НАШ ЈЕЗИК, часопис за српски књижевни језик, покренуло је 1932. г. Лингвистичко друштво у Београду, на челу са Александром Белићем, који је уредио седам књига предратне серије, као и девет књига и први двоброј десете књиге у новој, послератној серији часописа. Од 1960. до 1975. г. (књ. X/3–4–XXI/1–2) уредник часописа био је Михаило Стевановић, а у периоду од 1975. до 1996. г. (књ. XXI/3–XXX) Митар Пешикан. Часопис је од 1996. до 2005. г. (књ. XXXI–XXXVI) уређивао Мирослав Николић.

Наш језик излази у две годишње свеске, које чине једну књигу. Издаје га и прима рукописе Институт за српски језик САНУ, Кнез Михаилова 36, ел. пошта: isj@isj.sanu.ac.rs, nasjzikisjsanu@gmail.com.

Штампа Планета принт, Београд

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

81

НАШ језик / уредник Срето Танасић. – Год. 1, бр. 1 (1932/1933) – год. 8, бр. 1 (1941); Н.С. Књ. 1 (1949/1950)–. – Београд: Институт за српски језик САНУ, 1932/1933– (Београд, Планета принт).

Полугодишње

ISSN 0027-8084 = Наш језик

COBISS.SR-ID 615951

Проф. др Срето Танасић, дописни члан АНУРС

*Радове на с̄раницама овог броја
часо̄писа Наш језик колеге,
̄пријатељи и некадашњи с̄туденти
̄освећују ̄роф. др Сре̄ти Танасићу,
до̄исном члану АНУРС,
̄оводом седамдесе̄ година живо̄а
са искреним жељама за дугим живо̄ом
и не̄рекидним с̄варалаш̄вом*

НАШ ЈЕЗИК

Књига L

Св. 2 (2019)

САДРЖАЈ

Повод

- Седамдесет година живота др Срете Танасића – пола века љубави
према српском језику (МАРИНА Љ. СПАСОЈЕВИЋ) 1–7
- Библиографија радова др Срете Танасића
(ВЕСНА Н. ЂОРЂЕВИЋ) 9–30

Срето Танасић у српској лингвистици

- Стандардизација српског језика и језичка култура у проучавањима
Срете Танасића (МАРИНА М. НИКОЛИЋ) 31–37
- Срето Танасић против језичких манипулација
(БИЉАНА С. САМАРЦИЋ) 39–47
- Значај Танасићевих истраживања за лексикографски третман
трпног глаголског придева у Речнику САНУ
(ЈОВАНА Б. ЈОВАНОВИЋ) 49–57

Акцентологија и фонологија

- Силазни акценти на непочетним слоговима ријечи у српском
књижевном језику (МИЛОРАД П. ДЕШИЋ) 59–64
- О прозодијским аспектима риме у српској поезији
(ДРАГА С. ЗЕЦ) 65–75
- Белићеви погледи на акценте и културу говора у часопису *Наш
језик* из данашње перспективе (АЛЕКСАНДРА Р. ЛОНЧАР
РАИЧЕВИЋ, МАРИНА С. ЈАЊИЋ) 77–85
- О неким спорним рефлексима *jaīa* (САЊА М. КУЉАНИН) 87–93

Морфологија и творба речи

- О архаизмима у српском језику, посебно граматичким
(ПРЕДРАГ Ј. ПИПЕР) 95–107

Прелазни карактер префиксоида у савременом српском језику (РАЈНА М. ДРАГИЋЕВИЋ)	109–116
Морфолошка средства којима се појачава или ослабљује значење мотивне речи у творби (нацрт за једну могућу морфологију градуабилности) (МИРЈАНА К. ИЛИЋ)	117–122
Статус лексеме <i>сам</i> у савременом српском језику (АНА М. ЈАЊУШЕВИЋ ОЛИВЕРИ)	123–129
Узвици у служби других врста речи у српском језику (ИВАНА В. ЛАЗИЋ-КОЊИК)	131–139
Експресивна вредност збирних именица које означавају етничке, националне, верске групе (ДРАГАНА Ј. ЦВИЈОВИЋ)	141–150
О могућим семантичким дистинкцијама глаголских именица у српском језику <i>јризнање</i> : <i>јризнавање</i> , <i>јридружијење</i> : <i>јридруживање</i> и сл. у контексту актуелне политике (МАРИНА Љ. СПАСОЈЕВИЋ)	151–159
Видско парњаштво и акционалност (префикс <i>за-</i>) (ВЕСНА Н. ЂОРЂЕВИЋ)	161–168

Синтакса и семантика

О двјема спорним конструкцијама у српском језику (<i>за</i> + инфини- тив и <i>за</i> + акузатив у значењу одређивања правца кретања) (БРАНИСЛАВ М. ОСТОЈИЋ)	169–176
Значење и контекст: неки проблеми око значења и употребе гла- голских личних облика (РАДОЈЕ Д. СИМИЋ, ЈЕЛЕНА Р. ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ)	177–187
О реченицама са спојем <i>а</i> и <i>у</i> у везничкој позицији (МИЛОШ М. КОВАЧЕВИЋ)	189–196
Синтаксичке конструкције ‘глагол + <i>ми се</i> ’ у српском језику (ДИМКА В. САВОВА)	197–204
О једној посебној контрафактивној конструкцији у српском језику (ЉУДМИЛА В. ПОПОВИЋ)	205–220
Синтакса и семантика предикатског израза <i>јјознајти (се)</i> (ВЛАДИСЛАВА Ж. РУЖИЋ)	221–236
О предлогу <i>јјоврх</i> (ДУШКА Б. КЛИКОВАЦ)	237–258
Синтакса и семантика предлога <i>јјри</i> (ИВАНА Н. АНТОНИЋ)	259–268
О српском глаголу <i>јјријти</i> (НАДА Л. АРСЕНИЈЕВИЋ)	269–280
Значењски ресурси функционалних глагола: на примеру предик- ката ‘сукобити се’ (МИЛИВОЈ Б. АЛАНОВИЋ)	281–288
Утицај полипрефиксације глагола на њихово синтаксичко окружење (МИЛИЦА Љ. СТОЈАНОВИЋ)	289–295
О (лексичко-граматичким) значењима глаголских речи (ИВАНА Р. ЈОВАНОВИЋ)	297–306

Негација као језичка категорија – општи осврт (ЈЕЛЕНА Л. ПЕТКОВИЋ)	307–314
Један тип безличних реченица у српском и руском (у контексту језичке слике света) (БИЉАНА Ж. МАРИЋ)	315–322
Асиндетске структуре с концесивним значењем у савременом српском језику (МИЈАНА Ч. КУБУРИЋ МАЦУРА)	323–334
О употреби израза <i>један/једно с другим</i> и <i>једна с другом</i> у српском језику (ИВАНА З. МИТИЋ)	335–342
Линеаризација протосоцијативних и псеудосоцијативних кон- струкција у српском језику (МАРИЈА М. ОПАЧИЋ)	343–351
Императив као маркер неочекиваности (ДРАГАНА М. КЕРКЕЗ) ..	353–359
Статус финалних реченица у <i>Зборницима закона и уредбених указа</i> из пете деценије 19. века (ЈЕЛЕНА М. ПАВЛОВИЋ ЈОВАНОВИЋ)	361–368

Лексикологија, лексикографија и терминологија

Рјечници као средство успостављања ауторитета (ДАНКО М. ШИПКА)	369–386
Слов'янска терминологија кінца ХХ – почетку ХХІ століть у діалози традиційної та електронної бібліографії (ВІКТОРИЈА Л. ІВАЩЕНКО)	387–397
Нова лексика у области туризма у савременом српском језику (ЂОРЂЕ Р. ОТАШЕВИЋ)	399–408
Саобраћајна терминологија у савременом српском језику (ГОРДАНА Д. ДИМКОВИЋ ТЕЛЕБАКОВИЋ)	409–418
Винаверове крушке <i>крусиџуменка</i> и <i>бергамка</i> и ријеч-двјије по- водом њих (НЕЂО Г. ЈОШИЋ)	419–427
Називи за печурке у српским народним говорима (МАРИНА С. ЈУРИШИЋ, ЈЕЛЕНА Д. ЈАНКОВИЋ)	429–439
Турцизми у 20. тому Речника САНУ (МАРИЈА С. БИНЂИЋ) ..	441–448
Прилог опису семантике придева <i>йразан</i> (НАТАША М. МИЛАНОВ)	449–456
Једно запажање о прилогу <i>вуковски</i> у српском језику (ИРЕНА Р. ЦВЕТКОВИЋ ТЕОФИЛОВИЋ)	457–463

Стилистика

Превођење као креативни и лингвистички изазов у савременом српском језику (НЕНАД Б. ВУКОВИЋ)	465–471
О стилистичким особинама Андрићева наратива у роману <i>На Дрини ћуџрија</i> (ГАЛИНА Г. ТЈАПКО)	473–485
Заграде у Андрићевим романима (БРАНКО Ђ. ТОШОВИЋ)	487–494

Суфикси <i>-ица</i> и <i>-ка</i> у језику Петра Кочића (ДРАГО В. ТЕШАНОВИЋ, ДРАГАНА Д. ЛАЗИЋ)	495–506
Индивидуална лексика у дјелу Исидоре Секулић (творбено- -семантичке одлике именица) (ВЕСЕЛИНА В. ЂУРКИН)	507–520
„Унутрашњост“ поетонима <i>Тигар</i> Бранка Топића (МИРЈАНА Н. СТОЈИСАВЉЕВИЋ)	521–527
(Не)референцијалност антецедента релативних клауза у песми „Он“ Сунчице Денић (ТАЊА З. РУСИМОВИЋ)	529–540

Прагматика

О пружању утехе саговорнику у говору свакодневне комуникације (БОЈАНА С. МИЛОСАВЉЕВИЋ)	541–550
Реторичка структурална теорија и реализација елементарних јединица дискурса на примеру онлајн коментара у српском и руском језику (РАДОСЛАВА М. ТРНАВАЦ)	551–570

Дијалектологија

О једној старој падежној конструкцији у говору источnobосан- ских Ера – генитив издвајања из скупине (СЛОБОДАН Н. РЕМЕТИЋ)	571–576
Третман полисемије и хомонимије у дијалекатским речницима (МАРТА Ж. БЈЕЛЕТИЋ)	577–585
Језичке крхотине и дијалекатски речник (НЕДЕЉКО Р. БОГДАНОВИЋ)	587–593
Говори Црне Горе у основици српског књижевног језика (МИОДРАГ В. ЈОВАНОВИЋ)	595–603
Западнобоснијска диалектна лексика в общесербском контек- сте (на примере говора Манячи) (ЕКАТЕРИНА И. ЯКУШКИНА)	605–613
Неке позајмљенице у коларској терминологији говора Карашева (МИХАЈ Н. РАДАН, МИЉАНА-РАДМИЛА М. УСКАТУ)	615–626
О акценту као прилогу очувању дијалекта (ЈОРДАНА С. МАРКОВИЋ)	627–636
Репартиција рефлекса вокалног <i>л</i> у говорима Лужнице и Пирота (ЉУБИСАВ Н. ЂИРИЋ)	637–644
Рефлекси финалног <i>л</i> у лексеми <i>заова</i> у говорима призренско- -тимочке дијалекатске зоне (АНА Р. САВИЋ-ГРУЈИЋ)	645–653
Вокалске редукције у говору Бастаса (ДРАГОМИР В. КОЗОМАРА)	655–662
О приступима у досадашњим истраживањима синтаксе падежа у херцеговачко-крајишким говорима (ЗОРАН М. СИМИЋ)	663–677

Циљне (намерне, финалне) реченице у сиринићком говору (РАДИВОЈЕ М. МЛАДЕНОВИЋ, БОЈАНА М. ВЕЉОВИЋ)	679–685
Вербализација концепта <i>здравље</i> у тимочко-лужничким говорима (ТАЊА З. МИЛОСАВЉЕВИЋ)	687–694

Ономастика

Marginalia onomastyczne (ZUZANNA V. TOPOLINSKA)	695–698
О релационим микропонимима у Рађевини (МИРЈАНА С. ПЕТРОВИЋ-САВИЋ)	699–705
Прилог реконструкцији ојконима <i>Вогошћа</i> (ЈЕЛЕНА В. ЈАЊИЋ)	707–714

Социолингвистика

Linguistic Ideology and the Art of Re-Edition on the Second Edition of Ioann Rajić's <i>History of Various Slavic Peoples</i> (1823) (МОТОКИ У. НОМАЧИ)	715–725
Знање студената о ауторству наших правописа (ВЕЉКО Ж. БРБОРИЋ)	727–735
Стандардни и матерњи језик из другачије перспективе (НАТАША Б. КИШ)	737–744
О уништеном писаном наслеђу на Косову и Метохији (на при- меру сачуваног дела једне породичне архиве) (МИТРА М. РЕЉИЋ)	745–752

Лингвокултурологија

Сложенице са именицом <i>вода</i> у српским народним говорима и српској култури (СОФИЈА Р. МИЛОРАДОВИЋ, ВЛАДАН З. ЈОВАНОВИЋ)	753–763
„Богатство“ – конвенционални суд у систему вредности у срп- ском језику и култури (НАТАША С. ВУЛОВИЋ)	765–772
Стереотип о Ери (ДАНИЈЕЛА С. СТАНИЋ)	773–781

Граматографија

Српско-рускословенски међуодноси у српским граматикама рускословенског језика прве половине 19. века (НАЈДА И. ИВАНОВА)	783–790
<i>Србска Грамаџика за гимназијалну младежъ Княжесѣтва Срѣје</i> Владимира Вујића (1856) (МИЛОШ Ђ. ОКУКА)	791–802

Библиографија

Преглед библиографија објављених у часопису <i>Наш језик</i> (АНА В. ГОЛУБОВИЋ)	803–811
--	---------

УДК 811.163.41'35
378-057.875(497.11)

Оригинални научни рад
Примљено 9. децембра 2019. г.
Прихваћено 16. децембра 2019. г.

ВЕЉКО Ж. БРБОРИЋ*
(Универзитет у Београду,
Филолошки факултет,
Катедра за српски језик са јужнословенским језицима)**

ЗНАЊЕ СТУДЕНАТА О АУТОРСТВУ НАШИХ ПРАВОПИСА

У прилогу се говори о томе колико студенти Филолошког факултета Универзитета у Београду познају ауторство српских правописа и имена њихових приређивача, а односе се на правописе из 1923, 1993. и 2010. године. Заправо, реч је о резултатима неколико питања са тестова (колоквијум и испит), где се очекивало да студенти знају и нека теоријска питања, која се не тичу правописних области, тј. правописних правила.

Кључне речи: српски језик, правопис, ауторство правописа, приређивачи правописа.

1. Увод

До сада немамо целовиту и свеобухватну студију о историји српског правописа. Истина, постоје радови и делови појединих студија у којима се говори о историји српског правописа, па су тако осветљени неки периоди у развоју српске ортографије. Заправо, савремена историја српског правописа требало би да обухвати све значајне догађаје у последња два века, а то значи да би ту биле укључене све значајне године и сва значајна дела, али и неке нелингвистичке околности (Ивић 1998: 11–12). Историја нашег правописа свакако би укључила наше најистакнутије правописне нормативисте, односно ауторе (приређиваче) наших правописа, али и оне догађаје и скупове

* brboricv@fil.bg.ac.rs

** Овај рад је настао у оквиру пројекта *Српски језик и његови ресурси: теорија, опис и имена* (бр. 178006), који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

где се одлучивало о важним правописним питањима. Ауторства наших правописа нису спорна, неки од њих су ауторски, неки коауторски, а неке правописе потписују правописне комисије и редакторске групе.¹

2. О историји српског правописа

Период пре Вука Стефановића Караџића и *Српског рјечника* не би био предмет поменутих истраживања, а правописна продукција у 19. веку није била превише богата, што се не може рећи за 20. век, посебно за његов крај (Брборић 2004: 18–33). Српску правописну норму у последњих стотину година обележила су три правописа. Први је *Правойис српскохрватског књижевног језика* Александра Белића из 1923. године, и његова каснија издања (друго 1930, треће 1934, четврто 1950). Њега је 1960. године заменио *Правойис српскохрватског књижевног језика* Матице српске и Матице хрватске. Овај правопис потписује правописна комисија од једанаест чланова, коначну стилизацију текста урадили су Михаило Стевановић и Људевит Јонке. Тако да се тешко може говорити о ауторству овог значајног ортографског дела.² Почетком последње деценије 20. века нестало је језичко и правописно заједништво, па је правопис двеју матица код Срба заменио *Правойис српског језика* Матица српске и њега као приређивачи потписују Митар Пешикан, Јован Јерковић и Мато Пижурица. Они су заправо аутори овога правописа, мада је аутор правописних правила, без сумње, био Митар Пешикан. У предговору јасно стоји: „У међусобној подели посла први потписани писао је општи део, а друга двојица састављали су речник“ (Правопис 1993: 12). Овај *Правойис* је 2010. године имао **измењено и допуњено издање**, ово издање потписује четворочлана редакторска група: Мато Пижурица (главни редактор), Милорад Дешић, Бранислав Остојић и Живојин Станојчић (Правопис 2010).

3. Правопис у образовном систему

Ако се осврнемо на наставни програм за основну школу, онда ћемо лако доћи до закључка да се са свим правописним областима наши ученици сусрећу још у основној школи, посебно у старијим

¹ О развоју и периодизацији српске ортографије писано је у неколико књига: Брборић 2004, Брборић 2015, Брборић 2016 и Брборић 2019.

² Овај *Правойис* је резултат Новосадског књижевног договора из 1954. године, *Правойис* потписује правописна комисија од једанаест чланова: Радомир Алексић, Александар Белић, Јован Вуковић, Људевит Јонке, Радован Лалић, Славо Павешић, Павле Рогић, Михаило Стевановић, Јосип Хам, Милош Хацић и Мате Храсте (Правопис 1960: 6).

разредима. У званичном Наставном плану и програму, још од петог разреда сусрећемо издвојене правописне области, у сваком разреду појединачно, и оне су насловљене као Ортографија, при чему се увек прилично јасно наводи које ће од правописних области обрађивати у сваком разреду, па се редовно сусреће и напомена да је задатак понављање раније (на)ученог градива и, као посебан задатак, навикавање ученика да још од петог разреда користе правописни приручник за школе (школско издање).³

Правописне области се у средњој школи понављају, систематизују, проширују и утврђују. Тако бисмо очекивали да свршени средњошколци добро владају правописном нормом српског језика. На универзитетској настави, по правилу, нема наставе правописа, изузев на филолошким/филозофским и педагошким (учитељским) факултетима. На њима је правопис некада засебан предмет (курс), а некада се изучава у оквиру неког другог предмета, па ни ту нема доследности.

Од 2006. године, када су реформисани универзитетски наставни програми, на Филолошком факултету Универзитета у Београду изводи се настава из засебног предмета *Правопис српског језика*. До тада су правописне компетенције студената провераване кроз друге предмете, највише кроз испит који се звао *Савремени српски језик IV (Језичка култура)*. Курс на Филолошком факултету је једносеместрални, он је обавезан за студенте који студирају студијску групу Српски језик и књижевност на првој години студија, док за студенте других студијских група има статус изборног предмета и може се бирати у непарним семестрима.⁴

Задатак предмета (курса) јесте да студенти понове и у целини усвоје правописна правила српског језика, како би били способни да сами коректно пишу и да исправљају правописне грешке других. Ово је, на неки начин систематизовање и понављање знања стеченог у основној и средњој школи из свих правописних области: писама, екавског и ијекавског изговора, гласовних алтернација и гласовних односа, писања великог и малог слова, састављеног и растављеног писања

³ Истина, овде постоји озбиљан проблем, од 2010. године, када је штампано **измењено и допуњено издање** *Правописа српског језика* из 1993. године и када је правописна норма у појединим случајевима промењена, ми нисмо добили одговарајуће школско издање Матициног правописа. Тако сада уз важећи *Правопис српског језика* Матице српске немамо одговарајуће школско издање или приручник за школе (Брборић 2019: 215–236).

⁴ Иако је изборни курс, њега редовно бирају скоро сви студенти на студијским групама Српска књижевност и Српска књижевност са општом књижевности. Мањи број студента страних филологија узима овај курс.

речи, преношења речи у нови ред, скраћеница, интерпункције и правописних знакова и писања имена и речи из страних језика. Посебна пажња поклања се оним областима где су грешке честе. На крају курса студенти полажу колоквијум и потом испит. Колоквијум и испит се састоје из различитих питања, која покривају све правописне области, али су у тестове укључена и нека теоријска питања из правописа.

4. Резултати истраживања

Овде ћемо приказати резултате и коментаре који се односе на три питања (једног са колоквијума и два питања са испита, из школске 2018/19. године), којима је проверавано познавање ауторства наших правописа.⁵

Питања на тестовима била су следећа:

1. Аутор *Правописа српскохрватског књижевног језика* из 1923. године је: _____ и тај правопис је био у употреби до _____ године.
2. Напишите имена и презимена **приређивача (аутора)** *Правописа српскога језика* Матице српске из 1993. године:
_____, _____
_____.
3. Напишите имена и презимена (ауторе) **редакције измењеног и допуњеног издања** *Правописа српскога језика* Матице српске из 2010. године:
_____, _____
_____, _____.

Посреди су питања која су студентима објашњена и приближена на уводном часу (уводним часовима) о српском правопису и свакако су, током курса, више пута поновљена. Ова питања су објашњена и у додатној литератури коју користе студенти за припремање испита и она се налази на крају рада.

На прво питање одговарало је 167 студената присутних на колоквијуму (децембар 2018), док је на друго и треће питање одговарало 155 студената, колико их је полагало испит у првом испитном року (јануар 2019. године).

Студенти су показали веома добро знање у првом питању, где се од њих тражило да напишу име аутора *Правописа српскохрватског књижевног језика* из 1923. године. Већина студента, њих 138 (82,63%)

⁵ Колоквијум су студенти радили на крају наставе у зимском семестру (24. 12. 2018), а испит у јануарском испитном року (21. 1. 2019).

овде је тачно одговорила, 18 студената није дало одговор (10,78%), док је 11 студената (6,59%) написало погрешна имена аутора (Александар Бјелић, Јован Белић, Иван Боранић, Ђуро Даничић, Митар Пешикан), што је приказано у Табели бр. 1. Тако је укупан број тачних одговора био 82,63%, док је проценат нетачних одговора био 17,37% (Табела бр. 2).

ИА	УС	УО	%
Александар Белић	167	138	82,63%
Без одговора	167	18	10,78%
Погрешна имена	167	11	6,59%

Табела 1⁶

ИА	УС	УО	%
Тачни одговори	167	138	82,63%
Нетачни одговори	167	29	17,37%

Табела 2

На друго питање, где се тражило да студенти напишу имена приређивача (аутора) *Правописа српскога језика* Матице српске из 1993. године, добили смо изненађујуће лош резултат. Само 39 од 155 студената (25,16%) овде је написало тачан одговор (Табела 4). Тачан одговор подразумевао је да студенти напишу сва три имена приређивача (Митар Пешикан, Јован Јерковић и Мато Пижурица), јер се навођење једног или два имена не може сматрати тачним одговором. Било је изненађујуће да је само четвртина студената знала имена приређивача, а њихова имена (имена приређивача) налазе се у основној књизи коју су користили за припремање испита. На уводним часовима наставе скренута им је пажња на приређиваче (ауторе), уз помињање важних година и важних личности из наше правописне историје. Значајан број студента, њих 67 (43,23%) није одговорио на ово питање и то је свакако представљало додатно изненађење (Табела 3). Ако гледамо појединачно, наведено по именима, студенти су као приређиваче најчешће писали имена Мате Пижурице и Јована Јерковића, по 55 студента (35,48%), док је име стварног аутора Митра Пешикана написао 51 студент (32,90%), што је дато у Табели 3. Овде смо признавали као тачне одговоре ако су студенти уз презиме аутора наводили и прво слово имена, док је један број студената грешно код навођења пуних имена, па смо тако уз презиме Пешикан бележили имена Драган, Јован, Милан и Александар, уз презиме Пижурица имена Милан и Мило, док уз презиме Јерковић није било погрешних имена. Укупно је 35 студената навело погрешно (непостојеће) име аутора (приређивача) правописа (22,58%). Наводимо и погрешна имена аутора (приређивача), која су

⁶ У табелама смо користили следеће скраћенице: ИА – истраживано ауторство, УС – укупно студената, УО – укупно одговора.

студенти написали као одговор на ово питање: Александар Белић, Милорад Дешић, Иван Клајн, Павле Ивић, Павле Илић, Стево Чутурило, Јован Деретић, Стојан Новаковић, Живојин Станојчић, Јован Поповић, Јован Јанковић, Иван Броз, Драгутин Боранић, Томислав Маретић и Јован Хаџић.

Табела са тачним/нетачним одговорима у вези са именима и презименима **приређивача (аутора) Правописа српскога језика** Матице српске из 1993. године.

ИА	УС	УО	%
Митар Пешикан	155	51	32,90%
Мато Пижурица	155	55	35,48%
Јован Јерковић	155	55	35,48%
Без одговора	155	67	43,23%
Погрешно име	155	35	22,58%

Табела 3

ИА	УС	УО	%
Тачан одговор	155	39	25,16%
Нетачан одговор	155	116	74,84%

Табела 4

Убедљиво најгори резултат студенти су показали на трећем питању, где се од њих захтевало да напишу имена редакције **измењеног и допуњеног издања Правописа српскога језика** из 2010. године, односно важећег правописа. Сва четири имена написало је само 11 од 155 студената (7,10%), што је заиста више него забрињавајући резултат (Табела 6). Колико је ово питање студентима било тешко и неочекивано сведочи и то што више од половине студената (58,06%) на ово питање није одговорило (Табела 5).

ИА	УС	УО	%
Тачан одговор (М. Пижурица, М. Дешић, Ж. Станојчић и Б. Остојић)	155	11	7,10%
Без одговора	155	90	58,06%
Погрешно име	155	54	34,84%

Табела 5

ИА	УС	УО	%
Тачан одговор (М. Пижурица, М. Дешић, Ж. Станојчић и Б. Остојић)	155	11	7,10%
Нетачан одговор	155	144	92,90%

Табела 6

Ако погледамо појединачно по именима, може се запазити да је највећи број студената написао име Мате Пижурице (41,29%), док су имена осталих чланова редакторске групе знатно мање навођена: Милорад Дешић (17,42%), Живојин Станојчић (12,90%) и Бранислав

Остојић (8,39%), што се може видети у Табели 7. Међу погрешним именима редакције **измењеног и допуњеног издања** из 2010. године најчешће су помињани Митар Пешикан и Јован Јерковић,⁷ али смо наилазили и на друга имена: Јован Деретић, Милован Поповић, Јован Поповић, Александар Белић, Иван Клајн.

ИА	УС	УО	%
Мато Пижурица	155	64	41,29%
Милорад Дешић	155	27	17,42%
Живојин Станојчић	155	20	12,90%
Бранислав Остојић	155	13	8,39%
Без одговора	155	90	58,06%
Погрешна имена	155	77	49,68%

Табела 7

5. Закључак

Резултати три питања о ауторству српских правописа, са колоквијума и испита на Филолошком факултету, јасно показују неколико неспорних чињеница.

а) Студентима ово градиво није довољно познато. Очито је да се до студија нису сусретали са оваквим питањем, па је њихово знање о ауторству наших правописа историје српског правописа веома скромно. Ни на једносеместралном курсу то знање није усвојено у довољној мери.

б) Студенти добро познају ауторство првог целовитог правописног приручника из 1923. године, док се то не може рећи за ауторство и приређивање правописних приручника Матице српске из 1993. и 2010. године, где је знање недопустиво лоше.

в) Укупан број тачних одговора од 39,41% сматрамо веома лошим. Истина, огромна је разлика између тачних одговора добијених на прво питање и тачних одговора добијених на друга два питања (Табела 8). Да је Александар Белић аутор *Правописа* из 1923. године, зна 82,63% студената, док само четвртина студената (25,16%) зна ко су аутори (приређивачи) *Правописа* из 1993. године, а имена чланова

⁷ То сведочи да студенти нису правили разлику између аутора *Правописа* из 1993. године и имена чланова његове редакције **измењеног и допуњеног издања** из 2010. године.

редакције измењеног и допуњеног *Правописа* из 2010. године зна само 7,10% студената (Табела 8).

ИА	УС	УО	%
Правопис 1923, аутор А. Белић	167	138	82,63%
Правопис 1993, приређивачи (аутори): М. Пешикан, Ј. Јерковић и М. Пижурица	155	39	25,16%
Правопис 2010, имена редакције измењеног и допуњеног издања (М. Пижурица, М. Дешић, Б. Остојић и Ж. Станојчић)	155	11	7,10%
Укупно	477	188	39,41%

Табела 8

Најбољи показатељ да студенти ово нису савладали у довољној мери је велики број питања без одговора (36,69%), као и неуједначени резултати по питањима где је одговор изостао (Табела 9).

ИА	УС	УО	%
Без одговора на прво питање	167	18	10,78%
Без одговора на друго питање	155	67	43,23%
Без одговора на треће питање	155	90	58,06%
Укупно питања без одговора	477	175	36,69%

Табела 9

г) Разуме се да ова питања нису пресудна за процену у којој мери су студенти Филолошког факултета савладали правопис српског језика и какво је њихово правописно знање, али свакако јесу нешто што опомиње и говори о њиховом коришћењу и консултовању важећег *Правописа српског језика* из 2010. године и његових каснијих издања.

д) Наравно да је неупоредиво важније да студенти филологије добро познају правописна правила и да не праве грешке приликом писања, али је неопходно да поседују и теоријска знања о нашем правопису, па и о ауторству наших најважнијих ортографских приручника.

ЛИТЕРАТУРА

- Белић 1923: Александар Белић, *Правопис српскохрватског књижевног језика*, Београд: Издавачка књижарница Геце Кона.
- Брборић 2004: Вељко Брборић, *Правопис српског језика у настави пракси*, Београд: Филолошки факултет.

- Брборић 2015: Велько Брборић, *Правопис и школа*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.
- Брборић 2016: Велько Брборић, *О српском правопису*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.
- Брборић 2019: Велько Брборић, *Муке око језика и правописа*, Нови Сад: Прометеј.
- Дешић 2015: Милорад Дешић, *Правопис српског језика. Приручник за школе*, Београд: Клет.
- Ивић 1998: Павле Ивић, Из прошлости српског правописа, у: *К новој њменосији*, прир. Бранислав Брборић, Радојко Гачевић, Београд: Народна књига, 11–15.
- Правопис 1960: *Правопис српскохрватског књижевног језика са правописним речником* (израдила правописна комисија), Нови Сад – Загреб: Матица српска – Матица хрватска.
- Правопис 1993: Митар Пешикан, Јован Јерковић, Мато Пижурница, *Правопис српског језика, I. Правила и њихови односи, II. Речник уз правопис*, Нови Сад: Матица српска.
- Правопис 2010: Митар Пешикан, Јован Јерковић, Мато Пижурница, *Правопис српског језика*, измењено и допуњено издање [редакција измењеног и допуњеног издања: Мато Пижурница (главни редактор), Милорад Дешић, Бранислав Остојић, Живојин Станојчић], Нови Сад: Матица српска.

Veljko Ž. Brborić

STUDENTS' KNOWLEDGE ABOUT THE AUTHORSHIP OF OUR ORTHOGRAPHIES

S u m m a r y

The article discusses how much the students of the Faculty of Philology at the University of Belgrade know about the authorship of Serbian orthographies. In fact, there are the results of several test questions (colloquium and exam), where students were expected to know some theoretical questions as well, which did not concern orthographic rules. We tested the authorship and editors' names of our orthographies from 1923, 1993 and 2010.

Keywords: the Serbian language, orthography, authorship of orthographies, editors of orthographies.